

Hvordan opererer jeg?

NIB

En kryptisk underoverskrift for de fleste? Forhåpentligvis pirrende for nysgjerrigheten!

NIB er grunnlaget for mesteparten av radiokommunikasjon i radiospekteret, og er fundamentert i Det internasjonale radioreglementet til ITU (Den internasjonale telekommunikasjons-union). NIB står for "*Non-Interference Basis*". Det vil si at man ikke har lov til å forstyrre andre brukere av en frekvens. Og for oss radioamatører er dette spesielt viktig i de bånd hvor andre tjenester er tillatt, og kanskje også har fortrinn fremfor oss radioamatører (som f.eks. båndet 10,100 - 10,150 MHz, hvor radioamatører har sekundær status).

NIB fungerer omtrent som Kardemommeby-loven: "Du skal ikke skade andre, du skal være grei og snill". Jeg tok ikke med fortsettelsen: "... og forøvrig kan du gjøre hva du vil", fordi vi har våre myndigheters vilkår for amatørradiotjenesten, og IARU's båndplaner og anbefalinger, å forholde oss til.

NIB sier altså at vi skal ikke interferere med andre brukere. Et eksempel: Hvis jeg skal sende den ukentlige QST-LA fra NRRLs hovedstasjon LA1C på 3725 kHz SSB, og denne frekvensen er i bruk, hva gjør jeg da? Jeg kan selvfølgelig anmode brukeren om å få overta frekvensen, men hvis vedkommende sier nei, har jeg bare en ting å gjøre. Da må jeg finne meg en annen frekvens, som ligger såpass langt vekk fra andre brukere at de ikke blir forstyrret. Hvor langt vekk fra andre stasjoner må jeg? Vi sier at en normal SSB talekanal trenger 3 kHz båndbredde, så da bør jeg finne meg en frekvens minimum 3 kHz vekk fra andre SSB-stasjoner. På CW vil den hensynfulle operatør legge seg minst 1 kHz vekk fra andre CW-stasjoner. Men i contester må jeg innrømme at det ikke er så lett -- der gjelder dessverre oftest den spisse albue ...

Tuning

Dette gjelder ikke for de som har bredbåndstilpassede sendere. Men mange må tilpasse sin sender til antennen ved å sende et signal (bærebølge) til antennen, mens de justerer senderens utgangstrinn ("plate" og "load") og/eller en antennekobler (antennetuner). Hvis man gjør denne tilpasningen ("tuningen") på eller nær en frekvens som er i bruk, vil brukerne mest sannsynlig høre en plagsom pipetone oppå sin kontakt.

Så hvor langt unna en kontakt skal jeg legge meg for å tune? Jeg vil si minimum 5 kHz, og helst 10 kHz eller mer. Kontrollér ved lytting noen kHz (minst 5 kHz) opp og ned at din tune-frekvens ikke vil forstyrre andre stasjoner som er i gang!

Ved bevisst bruk av din stasjon kan du bidra til at QST-LA-frekvensen 3725 kHz SSB søndag morgen IKKE blir en nasjonal opptunings-frekvens!

VOX

VOX står for "voice operated control". Det vil si at når du begynner å snakke, vil din transceiver automatisk skifte til sending og sende ut det du sier. VOX skal du bare aktivere

like før du skal sende. Når du er ferdig med kontakten, skal du slå VOX av. Ellers vil din stasjon kunne sende utilsiktet, hvis du skulle lytte på noen og plutselig slippe ut en nys, rope til bikkja, komme med et ubehøvlet utrop når du brenner deg på loddebolten, signaler mottas på en annen mottager, osv.

Så VOX skal vi bare ha aktivert når vi skal bruke den, ellers skal VOX være avslått!

Break-in

"*Break, break, break!*" har du kanskje hørt midt oppå en allerede etablert kontakt. Her er det tydeligvis en annen som vil være med på kontakten. Er dette en god måte å gjøre det på? De som allerede er i kontakt, er i sin fulle rett til å gjennomføre sin kontakt uten innblanding fra andre, iht. NIB.

Jeg vil anbefale varsomhet med å bryte inn i andres kontakter ved å rope "break" (og breakerens plikter i tillegg å gi sitt kallesignal). Det blir på en måte å avbryte når noen andre snakker sammen, og det oppfatter mange som uhøflig. Min anbefaling er å stille følgende spørsmål til seg selv først: "Vil jeg kunne tilføre noe vesentlig til kontakten, som vil gjøre de andre radioamatørene en tjeneste som de vil bli glade for?" Da bør det være OK å breake. Men hvis svaret er nei, og hvis du kan oppnå det samme ved å vente til radioamatørene har gjort seg ferdige, og heller kalle opp etterpå, så vil jeg heller anbefale at man gjør nettopp det.

Kallesignal

Alle radioamatører, ihvertfall i dette landet, har gjennomført en offentlig prøve for å få sin amatørradio-tillatelse. Som belønning har men fått tildelt et kallesignal av myndighetene, alt i tråd med Det internasjonale radioreglementet til ITU. Våre bestemmelser gir regler for hvordan og når man skal benytte kallesignalet. Vi er en del av en internasjonal tjeneste, og bør bestrebe oss på å være såpass seriøse at vi benytter kallesignalene våre på riktig og tydelig måte. Selv om vi bare snakker med en lokal radioamatør.

I den nåværende forskriften om tillatelse for radioamatør står det ingen ting om hvilke suffikser man kan ha etter kallesignalet, i motsetning til tidligere vilkår. For litt over 30 år siden var vi nødt til å sende en skråstrek etterfulgt av en fylkesbokstav for å indikere at vi opererte utenfor den adressen vi var registrert på. Jeg husker jeg var med på et orienteringsmøte om de nye forskrifter (som ble iverksatt 15. februar 1973), hvor en radioamatør spurte representanten fra Teledirektoratet hvordan han nå skulle markere at han opererte fra hytta. "Si at det er LA... fra hytta", sa representanten.

I de utfyllende vilkår for radioamatørlisens fra 30. mai 1995 sto det at følgende tilleggsinformasjon *skal* benyttes etter kallesignalet: /**MM** (maritime mobile) for stasjon som opererer fra norske fartøyer; /**AM** (aeronautical mobile) for stasjon som opererer fra norske luftfartøyer, /**M** (mobile) for stasjon som opererer fra annen mobil enhet; og /**P** (portable) for stasjon som bæres. I de utfyllende vilkår var det gitt detaljerte regler (punktene 7 og 8) for hvordan /AM og /MM skulle kunne benyttes. Det førte til at begrepet "sjømobil" dukket opp som et tillegg til kallesignalet for den som opererte fra en fritidsbåt, og ikke fra "norske radiopliktige skip", som /MM-suffikset gjaldt for etter å ha tilfredsstilt alle de gitte regler. Vi hørte også begrepene "skiportabel", "sykkelmobil", osv. som en forklaring på hvordan en radioamatør opererte under fart!

Hva gjør vi i dagens situasjon, når dagens forskrift ikke pålegger oss å benytte spesielle suffikser for å synliggjøre hvordan vi opererer? Som Teledirektoratets representant sa for drøye 30 år siden, bør det ikke være noe i veien for å tilkjenne i klart språk hvordan vi opererer, det være seg fra hytta, fra fly, fra skip, fra kajakk, fra bil, sykkel, ski, eller fra bærbar

stasjon! Allikevel synes jeg at de utfyllende vilkår fra 1995 og den etablerte sedvane kan være en rettesnor for hvordan vi benytter relaterte betegnelser.

Maritim mobil bør benyttes fra skip i norske og internasjonale farvann. Merk at fra andre lands territorialfarvann skal tillatelse fra vedkommende land være innhentet. Med CEPT-lisens må man benytte prefikset til vedkommende land.

Sjømobil har gjennom sedvane etablert seg som betegnelse for bruk fra fritidsbåt.

Mobil er man når man opererer fra en kjørbær enhet på hjul, og både strømforsyningen og antennen er flyttbar sammen med kjøretøyet; uansett om kjøretøyet er i bevegelse eller ikke. Har man f.eks. en antenne hengende i et tre eller en strømforsyning utenfor kjøretøyet, er man ikke å regne som mobil.

Portabel er man når man opererer fra en bærbar enhet. Det vil si at radioen, strømforsyningen og antennen er bærbare, uansett om personen står stille eller er i bevegelse. Ut fra denne definisjonen er man ikke portabel når man opererer fra hytta; da er man fast stasjonert mht. strømforsyning og antenne.

I enkelte andre land sier de "portable" når de opererer fra et sted utenfor sin vanlige adresse, f.eks. fra hytta. Men dette har det ikke vært tradisjon for i Norge.

Fonetisk alfabet

En rekke av bokstavene høres ganske likedan ut over radio. Tenk f.eks. på F og S, og M og N. Derfor anmoder vi om at et allment akseptert, internasjonalt fonetisk alfabet benyttes, ihvertfall for kallesignalene. Hvis en bokstavering gjøres enhetlig, vil det være mye lettere å oppfatte kallesignaler i QRM, QRN og QSB.

Den internasjonale telekommunikasjonsunion ITU gir følgende fonetiske alfabet, som skal uttales på engelsk måte. Merk uttalen! Uttalen er her gitt i "engelsk" lydskrift, og store bokstaver i parentesene nedenfor viser hvor uttale-trykket skal legges. F.eks. er vi nordmenn ikke flinke til å uttale PAPA riktig: Trykket skal være på siste stavelse (husk sangen: "Oh, mine pa-PA"). Et tips er også å legge ekstra vekt på de store bokstavene under uttalen, for å bli hørt i støyen. Og pass samtidig på at du modererer bruk av speech processor (5 til 10 dB prosessering holder oftest i massevis) og at du holder et øye med ALC-instrumentet, slik at du ikke overmodulerer. Les igjennom det nedenstående som en god repetisjon:

A	ALFA	(AL-fah)
B	BRAVO	(BRAH-voh)
C	CHARLIE	(CHAR-lee)
D	DELTA	(DELL-tah)
E	ECHO	(ECK-oh)
F	FOXTROT	(FOKS-trot)
G	GOLF	(GOLF)
H	HOTEL	(hoh-TELL)
I	INDIA	(IN-dee-ah)
J	JULIET	(JEW-lee-ETT)
K	KILO	(KEY-loh)
L	LIMA	(LEE-mah)
M	MIKE	(MIKE)
N	NOVEMBER	(no-VEM-ber)
O	OSCAR	(OSS-cah)
P	PAPA	(pah-PAH)
Q	QUEBEC	(keh-BECK)
R	ROMEO	(ROW-me-oh)

S	SIERRA	(see-AIR-rah)
T	TANGO	(TANG-GO)
U	UNIFORM	(YOU-nee-form)
V	VICTOR	(VIK-tah)
W	WHISKEY	(WISS-key)
X	X-RAY	(ECKS-ray)
Y	YANKEE	(YANG-key)
Z	ZULU	(ZOO-loo)

Til bruk i Skandinavia:

Æ	ÆRLIG
Ø	ØSTEN
Å	ÅSE

"Cute phonetics"

Det har gjennom historien blitt laget en rekke fonetiske alfabeter, både nasjonale og internasjonale. Det er ITUs ønske at det ovennevnte fonetiske alfabet er det som skal benyttes, og ingen andre i telekommunikasjonssammenheng over hele verden. Radioamatørene bør her gå foran som et godt eksempel!

Vi har et begrep som kalles "cute phonetics", som går ut på at man finner på morsomme ord for kallesignalet. De eldre av oss husker LA2BK, som egentlig var litt morsom når han annonserte seg med sin litt brekende stemme som "LA2 Bake Kake". Når han var på hytta si i Oppland og måtte benytte fylkesbokstaven E etter kallesignalet, annonserte han "LA2 Bake Kake, strek Eplekake". Var han på hytta si i Østfold, ble det "LA2 Bake Kake, strek Brød". Jeg husker også en svensk moromann: "SM7 Bara Tråkiga Grejer", og som sent på kvelden sa "SM7 Bara Tomma Glas". Og jeg har fått stor popularitet hos engelske radioamatører når jeg kunne kalle meg "Johnny Walker 4 Lord Nelson" fra Svalbard ...

Det er klart vi kan ha slik moro med "cute phonetics" i løpet av kontakter. *Men når vi i henhold til våre forskrifter skal annonsere våre kallesignaler, skal vi benytte ITUs fonetiske alfabet på en tydelig og ordentlig måte.* Hvis det ikke blir oppfattet i den andre enden, kan vi naturligvis forsøke å variere fonetikken, med det håp om at noe av våre forsøk på å få en bokstav igjennom vil bli oppfattet i den andre enden, f.eks. "Zulu, Zanzibar, Zebra".

Maktanvendelse?

Hvilken myndighet har vi radioamatører til å drive politi-virksomhet innen amatørradio-båndene? Svaret er: INGEN. Det er ikke vi som tildeler tillatelser eller lisenser eller setter vilkårene for disse. Det er det de nasjonale myndigheter som gjør, og som må forvalte at deres egne regler og forordninger følges.

Men myndighetene har satt ganske vide grenser for amatørradio-virksomheten. Innenfor disse relativt vide grensene har myndighetene tillatt radioamatørene å drive regulering av aktiviteten på båndene. Denne reguleringen er det IARU, International Amateur Radio Union, som har tatt seg av. Organisasjonen drives etter mønster fra ITU med tre regioner og konferanser hvert tredje år, med en stemme til hvert medlemsland. Det er den nasjonale amatørradio-organisasjon som representerer landet i IARU. For Norge er det NRRL som er medlem, og som deltar i det internasjonale reguleringsarbeidet som radioamatørene driver innenfor sine amatørradiobånd.

NRRL har i lengre tid sett seg lei på uetisk opptreden av noen få radioamatører. Derfor fremla NRRL på IARU Region 1 konferansen i 1999 et forslag om at de nasjonale amatørradio-organisasjonene må ta dette alvorlig, og fremme tiltak for å bedre sine medlemmers etiske væremåte på båndene. Dette forslaget fikk enstemmig bifall fra alle delegater på konferansen, og NRRL fikk meget skryt for å ha fremmet dette forslaget.

Denne artikkelen må ses på som et uttrykk for at NRRL tar denne oppgaven alvorlig, og søker å bidra til at også norske radioamatører opererer i henhold til regelverk og radioamatørenes kodeks, i henhold til "*gentlemen's agreement*".

LA4LN